

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar acordat prin Programul „Drepturi Fundamentale și Cetățenie” al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații intră în responsabilitatea Centrului de Resurse Juridice și nu reflectă în niciun fel punctele de vedere ale Comisiei Europene.

RAPORT DE MONITORIZARE

Realizat de

în urma vizitei inopinate în

CENTRUL DE RECUPERARE ȘI REABILITARE A PERSOANELOR CU CU HANDICAP

PĂSTRĂVENI, JUDEȚUL NEAMȚ

1. Informații generale

Centru de Recuperare și Reabilitare a Persoanelor cu Handicap (CRRPH) Păstrăveni, Păstrăveni, Județul Neamț.

Telefon de contact: 0720 500 889

Directoarea, N. B., deține această funcție de 9 ani

Pagina de Facebook CRRPH Păstrăveni: <https://www.facebook.com/pastravenicrrph>

Informații despre reabilitarea Centrului:

http://www.proiecte.inforegionordest.ro/index.php?option=com_gmapfp&view=gmapfp&layout=article&id=59:reabilitarea-si-modernizarea-centrului-de-recuperare-si-reabilitare-a-persoanelor-cu-handicap-pastraveni

Vizita de monitorizare s-a realizat la data de 5.02.2014 de către Pîrvu Daniel (psiholog) și Daniela Ududec (avocat stagiar). Vizita a început la ora 9:25 a.m., când monitorii au ajuns la Centru. Vizita a durat până la ora 16.00.

Echipa de monitori a fost primită de paznicul de la intrare. În curtea Centrului au fost observate 4 persoane care păreau a fi beneficiari ai Centrului și care realizau diverse munci (cărau lemne, duceau ustensile etc). La momentul vizitei, majoritatea personalului se afla la un training despre sexualitatea persoanelor cu dizabilități. Trainingul era organizat de fundația străină care se implică în coordonarea Centrului (Bayerischen Kinderhilfe Rumanien).

Directoarea a precizat că Centrul a mai fost monitorizat în urmă cu aproximativ 9 sau 10 ani de către o altă organizație, rezultatele monitorizării au fost nefavorabile, iar presă au apărut informații negative despre Centru.

Centrul este de tip rezidențial și este subordonat Consiliului Județean Neamț. Centrul funcționează pe baza H.G. nr. 102/1999. Structura organizatorică, personalul și bugetul se aprobă prin hotărâre a C.J. Neamț.

Directoarea a oferit echipei de monitori o fișă cu informații despre istoria Centrului. Conform acestor informații, în 1966, pe locul unde se află Centru a fost găzduit Căminul spital de copii deficienți nerecuperabili – Păstrăveni. În 1993, în urma vizitelor Barbarei Stamm (reprezentantă a Landului Bavaria), a fost creată Casa de copii din Păstrăveni. În 2001 se încheie Convenția de cooperare între Guvernul României, ISTEPH Neamț și Guvernul Bavaria prin Min. Muncii și Fundația Bayerische Kinderhilfe Rumanien (Decizia nr. 600-7/2/00 la 10.03.2000). În 2002, Centrul devine „Centrul Pilot de Recuperare și Reabilitare a Persoanelor cu Handicap”.

La întrebarea monitorilor despre finanțarea din fonduri europene, Directoarea Centrului a menționat că dorește să obțină astfel de fonduri pentru dezvoltarea atelierului de tâmplărie.

Centrul este format dintr-un pavilion central, 6 pavilioane de locuit, ateliere și o anexă (gospodărie agrozootehnică). În pavilionul central (construit în 2002) se află birouri, cabinete, săli de recuperare, bucătărie.

Din statisticile oferite de Centru rezultă că la momentul vizitei sunt găzduiți 195 de adulți și 1 minor. 108 sunt femei și 88 sunt bărbați. Beneficiarii sunt persoane cu handicap neuropsihic I și II, asociat și infecție HIV.

În Centru există 8 persoane cu HIV care locuiesc într-o serie de saloane speciale, în Casa Haas (una din cele 6 case de locuit). Centrul are stoc de tratamente ARV, care vin de la Spitalul Județean Neamț. Directoarea a precizat că CRRPH Păstrăveni este singurul Centru din județ care deservește beneficiari cu HIV. În cadrul vizitei am observat că beneficiarii cu HIV, deși se află într-un salon special, nu sunt izolați de restul beneficiarilor. La momentul vizitei noastre, ei se aflau în camera de activități și erau asistați de către un pedagog. Monitorii au făcut cunoștință cu una dintre beneficiarele cu HIV (T. V., 27 de ani).

În Centru există beneficiari care suferă de crize de epilepsie. Fiecare dintre ei are o fișă specială (monitorilor li s-a arătat văzut un astfel de exemplu) unde sunt notate crizele epileptice. Asistenta șefă a declarat că odată cu implicarea unui medic neurolog care face vizite la Centru, crizele s-au rărit în cazul celor mai afectați.

Dintre beneficiari, medicul generalist ne-a declarat că 30 de persoane sunt imobilizate, în cazul lor folosindu-se fotoliul rulant.

Întrebată fiind dacă în Centru există beneficiari de etnie romă, Directoarea a răspuns că nu există „romi declarați”.

2. Plasamentul în instituție

Directoarea ne-a declarat că beneficiarii ajung la Centru pe baza Hotărârii de internare emisă de Comisia DGASPC. Internările sunt voluntare. Internarea se face pe durată nedeterminată.

Dintre beneficiari, 160 sunt puși sub interdicție. Pentru toate aceste persoane există un singur tutore, asistentul social al Centrului (DI. M). Directoarea ne-a precizat că dintre persoanele puse sub interdicție, numai unul a reușit să fie scos de sub interdicție, dar cu mari eforturi din partea Centrului. Este vorba de beneficiarul V. M. care a fost încadrat pe piața muncii după încetarea interdicției. Directoarea a declarat că V. M. nu s-a integrat până la urmă pe piața muncii și a revenit la Centru. În cadrul vizitei noastre am stat de vorbă individual cu V. M., care în prezent se ocupă de grădinarit și îngrijirea serei Centrului. Tânărul a declarat că are în acest Centru tot ce-și dorește. A mai declarat că este foarte mulțumit întrucât are acoperiș și sprijin. Centrul îl „ajută foarte mult”. Mâncarea este foarte bună și poate să facă ce mâncare vrea dacă are poftă. Întrebat despre încercarea lui de a se adapta la lumea din afara Centrului a declarat: „Lumea de dincolo e altfel ... e greu. Aici (în Centru) e altfel... În oraș? Nu! Dacă mă rătăcesc și nu cunosc drumul înapoi?” În cazul tânărului V.M., monitorul psiholog a observat că independența și autonomia sunt bine dezvoltate, însă doar în raport cu ceilalți beneficiari, care au probleme mult mai mari. Conform monitorului psiholog, acesta „este fragil psihologic și are mari probleme de atașament. Astfel, îi este greu să se adapteze la situații noi, nu poate stabili relații cu oameni din afara Centrului, nu-și poate reprezenta viitorul.”

În urma unei discuții despre viitorul Centrului, Directoarea ne-a declarat că ar dori transformarea întregului Centru într-un complex de locuințe protejate, pentru ca beneficiarii care doresc acest lucru să rămână în continuare acolo.

3. Acces la justiție

Directoarea a declarat echipei de monitori că nu au existat plângeri ale beneficiarilor. În Centru a fost organizat un fel de comitet consultativ al beneficiarilor (format din 5 beneficiari)

care mediază relația cu conducerea. Comitetul se întâlnește în fiecare dimineață și discută probleme legate de viața în Centru și face sugestii conducerii. Directoarea ne-a menționat că beneficiarii vin cu totul felul de idei și sugestii despre activitățile care ar putea fi desfășurate (de exemplu, dansuri populare).

Echipa de monitori consideră că această procedură nu garantează dreptul beneficiarilor de a face plângeri față de condițiile de trai din Centru, din moment ce nu există un registru al plângerilor. Principalul obstacol în depunerea plângerilor este caracterul oral al procedurii, în ceea ce privește activitatea comitetului format din beneficiari și relația acestuia cu managementul centrului.

Beneficiarii au posibilitatea să trimită scrisori sau petiții scrise. Asistentul social ne-a declarat că există fonduri pentru plicuri și timbre în bugetul Centrului și că el este una din persoanele care ajută beneficiarii să scrie scrisori. Discutând cu beneficiarul G.A., acesta ne-a confirmat că poate scrie scrisori când dorește și că el le scrie unor măicuțe din Italia pe care le-a cunoscut în timpul unei excursii.

Directoarea ne-a declarat că nu au existat plângeri față de Centru sau personal și că, dacă vor să depună plângeri, beneficiarii ar fi asistați de psiholog sau asistentul social.

Am observat, de asemenea, că beneficiarii au telefoane mobile pe care le folosesc în mod liber. Beneficiarii au și acces la internet.

4. Suport legal și evaluarea măsurii de plasament

Directoarea centrului ne-a declarat că la momentul primirii în Centru, beneficiarilor li se prezintă facilitățile și li se explică regulile. Nu reiese dacă adresele și numerele de telefon ale instituțiilor importante sunt transmise beneficiarilor. Avizierele nu conțineau această informație.

Centrul are un regulament de ordine interioară. Directoarea a precizat că beneficiarii sunt familiarizați cu regulile centrului, prin intermediul personalului.

Din discuțiile purtate de către echipa de monitori cu managementul Centrului, a reieșit că nu există o procedură standard de reevaluare a internării, și nici garanția unei reevaluări periodice și transparente. Mai precis, Directoarea ne-a declarat că ea este cea care ridică

problema reevaluării temeiului internării, atunci când participă la ședințe ale Consiliului Județean. Transferul din Centru către alte locuri se face prin revizuirea hotărârii de internare.

Internarea nu se face pe baza unei hotărâri judecătorești. Pentru persoanele puse sub interdicție nu am obținut informații dacă aceste persoane au apărut în fața instanței.

5. Condiții de viață în instituție

În urma vizitei de monitorizare, echipa CRJ a concluzionat că nu sunt probleme legate de facilitățile Centrului.

Spațiul destinat beneficiarilor este foarte mare – se întinde pe 7 hectare. În curte este mult spațiu pentru plimbare, inclusiv zone care pareau a fi destinate odihnei (aparent zone vezi, acoperite de zăpadă la momentul vizitei). Camerele beneficiarilor aveau ferestre.

Dormitoarele și toaletele sunt separate pe sexe. Directoarea a declarat că se încearcă așezarea tinerilor de aceeași vârstă pe criterii de simpatii și că beneficiarii își pot schimba camera mutându-se cu alți colegi. Există camere în care sunt găzduiți mai mulți tineri împreună, dar și în care stau tineri singuri (de exemplu, cazul tânărului V.M.)

Băile aveau un aspect curat. Tinerii aveau la dispoziție produse de igienă (periuțe de dinți, săpun, pastă, perii, bureți, prosoape, etc. O parte din beneficiari țineau aceste produse în spații personale. Asistenta medicală ne-a declarat că fetele primesc produse de igienă intimă.

De asemenea, accesul în pavilioanele de locuit era accesibilizat pentru fotolii rulante.

Încălzirea se face prin lemne. Inițial a existat și o centrală cu gaz, dar această variantă s-a dovedit a fi ineficientă din punct de vedere economic.

Centrul avea o bucătărie proprie mare și sală de mese. De asemenea, există săli de mese în cadrul fiecărei căsuțe. Tinerii sunt încurajați să prezinte sugestii de meniu și să își gătească ceva deosebit ori de câte ori doresc.

Beneficiarii au dreptul la propriile haine. Centrul are o spălătorie, în care echipa de monitori nu a reușit să intre deoarece spălătoreasa nu era de serviciu.

Nu există mâncare gătită în funcție de confesiunea beneficiarilor. În același timp, nu avem informații că ar exista beneficiari de altă religie decât cea Ortodoxă. În curtea Centrului se va construi o biserică, din fondurile Mitropoliei.

6. Servicii medicale

Centrul este dotat cu cabinet medical și cu cabinet stomatologic. Așadar, o mare parte din asistența medicală se realizează în interiorul Centrului. Directoarea Centrului ne-a declarat că este un lucru bun că există cabinet stomatologic în spital, deoarece beneficiarii nu sunt primiți de medicii stomatologi din afara Centrului.

Directoarea a precizat că în caz de urgențe, se cheamă ambulanța iar beneficiarii sunt trimiși la spitalul județean. Directoarea a declarat că beneficiarii sunt discriminați la spital, că spitalul nu vrea să îi primească. Din discuție a reieșit că unul din factorii care contribuie la discriminare este tocmai faptul că Centrul trebuie să apeleze la salvare în caz de urgențe și că, astfel, se apelează mereu la serviciile spitalului.

În ce privește necesități legate de tratamentul medical, personalul medical cu care am discutat ne-a declarat că ar mai avea nevoie de o trusă specială pentru urgențe, precum și de un mic laborator de analize medicale – astfel încât să nu mai trebuiască să trimită tinerii cu mașina în afara Centrului chiar și pentru analize extrem de simple.

Pe lista cu personalul Centrului, figurează 11 asistenți medicali și 34 infirmieri. De asemenea, figurează un medic neurolog și unul psihiatru cu jumătate de normă. În tură există 1 sau 2 asistenți în Centru. În fiecare casă există personal de îngrijire.

În legătură cu obținerea consimțământului pentru intervenții medicale, echipa de monitori a observat un aspect problematic. Ținând cont că 160 de beneficiari sunt puși sub interdicție, tutorele este cel care exercită drepturile în cazul lor. Acest aspect poate fi problematic, din moment ce aceeași persoană – asistentul social – este cel care și-ar da consimțământul în cazul oricărui dintre acești beneficiari.

Pentru beneficiari nu există un program special de educație sexuală, ci psihologii îi consiliază în această privință. Directoarea centrului a vorbit în mod liber despre relațiile care au

loc între beneficiari și despre cuplurile care se formează în Centru. Pentru fete, se ține un registru special cu ciclurile menstruale. Fetele despre care se știe că au relații sexuale iau anticoncepționale. La momentul vizitei, 6 fete primeau anticoncepționale și erau luate în evidență.

7. Activități educative și recreative

Centrul are în dotare o serie de ateliere și camere speciale pentru lucru manual. Unele dintre atelierele în care se realizează lucru manual se află în afara caselor de locuit. Conform declarației Directoarei, tinerii sunt încurajați să încerce diferite ateliere și „meserii”, fără a fi forțați în această direcție. Conform declarației Directoarei, oricine se poate plimba sau practica ce sport dorește fără nicio restricție – cu excepția celor pentru care acest lucru ar fi periculos.

Se fac activități de recuperare și însușire de deprinderi de viață independentă organizate și după un program riguros. Programul activităților este afișat în mod corespunzător. Pentru cei care nu știu sau nu pot să citească există pictograme, poze și simboluri ce sunt trecute prin diferite momente ale zilei pentru a ilustra programul zilnic. Programele sunt individualizate și afișate cu pozele individuale ale beneficiarilor. Se fac și mici cursuri de română, matematică, istorie și geografie pentru cei care au terminat școala specială.

Echipa de monitori a confirmat, prin discuții individuale cu anumiți beneficiari, că aceștia merg în excursii și vizite, inclusiv în străinătate. De asemenea, aceștia au participat la manifestări culturale (de exemplu, de Ziua persoanelor cu dizabilități, la București), având o mică trupă de spectacole.

În Centru există ateliere de tâmplărie, de obiecte decorative hand-made, de țesătorie, croitorie, art-terapie. Cei care pot sunt încurajați să participe și la activitățile agro-zootehnice.

În Centru există o fermă de animale cu porci, vaci, iepuri. De această fermă se ocupă beneficiarul I., care ne-a făcut turul utilităților. De asemenea, Centrul are o seră de care se ocupă beneficiarul V. M. În cadrul vizitei, echipa de monitori a fost condusă la aceste anexe de către cei doi beneficiari, acești având acces și cheie și cunoscând detalii logistice.

O parte din produsele executate de tineri în cadrul atelierelor de lucru manual sunt vândute în cadrul unui mini-magazin aflat la poarta unității.

Asistentul social a arătat cum într-una din casele rezidențiale, există un program prin care beneficiarii pot să muncească. Ei assemblează plase de rafie (atașează mânerul plasei) și primesc câte 10 bani pentru fiecare mâner atașat.

Beneficiarii au posibilitatea să urmărească la TV ce emisiuni doresc. Echipa de monitori a observat că unii beneficiari au casetofoane, tablete, telefoane cu acces la internet, MP3 playere. De asemenea, există o sală de internet accesibilă beneficiarilor.

8. Contactul cu exteriorul instituției

Beneficiarii pot ieși din centru pe baza unui bilet de voie. Intrările și ieșirile sunt notate în registrul ținut de paznic, pe care echipa de monitori l-a consultat. Există o listă în care sunt trecuți cei care au voie să iasă singuri și cei care au voie să iasă doar cu însoțitori. Directoarea ne-a declarat că nu au avut cazuri de fugă din Centru.

Există posibilitatea vizitelor în Centru. Iar echipa de monitori a văzut un caiet de vizite aflat la portar. În ceea ce privește vizitele din partea familiei, informațiile obținute în cadrul vizitei de monitorizare nu sunt suficiente. Echipa a discutat cu unul dintre tinerii beneficiari majori, G.A. care a povestit că cei de la fundația bavareză l-au ajutat să meargă la mama sa, care se află în Germania și care l-a părăsit în Centru, însă aceasta nu ar fi vrut să stea de vorbă cu el.

Centrul este vizitat periodic de fundația bavareză care se implică în coordonarea Centrului.

9. Măsuri disciplinare, pedepse corporale, utilizarea forței, plângeri

Directoarea a declarat echipei de monitori că nu există măsuri disciplinare față de beneficiari. Discutând în privat cu beneficiarul G. A., acesta a răspuns că nu sunt pedepsiți de către personalul centrului. Personalul cu care echipa de monitori a discutat a spus că se încearcă rezolvarea problemelor prin consiliere și că tinerii nu sunt sedați.

În centru au existat 2 cazuri de beneficiari care erau autoagresivi. Până la venirea salvării, Directoarea a declarat că se ia o măsură de contenționare. Se folosește (pentru un singur beneficiar – E. D.) o cămașă „specială” confecționată în Centru, care are mâneci mai lungi și închise pentru ca tânărul să nu-și mai introducă în corp obiecte ascuțite.

Șeful de centru a declarat că nu există copii contenționați și că, în principiu, contenționarea se face la recomandarea medicului. Există o singură recomandare pentru contenționare, pentru unul din beneficiari (Dragu Eugen). În Centru a fost confecționată o cămașă specială, asemănătoare unei cămăși de forță, care este folosită pentru contenționare, până la venirea salvării. Asistenta șefă și medicul aflat de gardă la Centru nu au putu prezenta un registru privind durata contenționării și zilele în care a fost luată această măsură, ci doar au vorbit despre recomandarea generală de contenționare care se află la dosarul beneficiarului. Directoarea Centrului, la final, ne-a declarat că există un registru unde sunt notate contenționările. În concluzie, acest aspect a rămas neelucidat.

În Centru există o cameră de izolare. Inițial, nu se găsea persoana care are cheia. Când acea persoană a apărut și ne-a deschis camera, aceasta era folosită pe post de depozit pentru anumite materiale pe care stafful susținea că sunt aduse recent de fundația bavareză.

10. Personalul instituției

Centrul are 166 de posturi ocupate. Există 1 director, 113 posturi în serviciu de îngrijire și asistență, 15 posturi de ambulatoriu de recuperare, 37 de posturi în compartimentul economic-administrativ.

În Centru lucrează 14 persoane cu studii superioare (Directoarea, Șef de Serviciu, Asistent medical principal, psiholog, medic generalist, fiziokinetoterapeut, kinetoterapeut, logoped, pedagog, asistent social principal, plus personal administrativ).

M. M. este asistenta-șefă și lucrează la Centru de aproximativ 20 de ani. Dumneaei este cea care ne-a făcut turul Centrului.

În plus, Directoarea a rugat echipa de monitorizare să semnaleze faptul că există 12 posturi blocate și că cel mai mult ar avea nevoie de 2 kinetoterapeuți, 1 asistent medical și 1

instructor. A explicat, de asemenea, că le este destul de greu să se descurce mai ales în contextul obligației lor de a angaja muncitori calificați pentru centrală, pentru operarea unor instrumente, pentru bucătărie etc., în timp ce, de fapt, ei au nevoie de specialiști în munca cu beneficiarii.

Directoarea a explicat echipei de monitori că în fiecare an, ”partea germană” organizează traininguri și pregătiri în probleme în care angajații se consideră insuficient de formați și informați. Astfel, în acest an, din nevoia de a se adapta la problemele reale ale tinerilor, a fost aleasă tema sexualității și lucrul cu sexualitatea tinerilor. Anul trecut cursul a fost despre agresivitate.

11. Inspecții și evaluări periodice ale instituției

Directoarea a declarat echipei de monitorizare că Centrul lor este dintre cele mai vizitate: sunt vizitați și verificați atât de către DGASPC cât și de fundația din Germania. Nu avem informații despre alte inspecții. Am primit informații despre faptul că la fiecare 3 luni se face evaluarea beneficiarilor de către medicul de familie.

12. Decese

În 2013 a existat un deces. Beneficiara se numea S. D., avea 23 de ani, și a decedat în decembrie. Decesul s-a produs în Centru. Tânăra avea sechele de rahitism, casexie, tetrapareză spastică, epileisie grand mal, paralizie cerebrală. Starea ei de sănătate s-a deteriorat pe tot parcursul șederii ei în Centru, personalul medical declarând că în cazul ei nu s-a putut face nimic, fiind într-o continuă involuție până la moarte.

Conform declarației asistentei, medicul de familie a fost cel care a eliberat certificatul de deces. A precizat că nu a fost nevoie de intervenția IML, întrucât nu ar fi fost nimci suspect în legătură cu moartea tinerei, dimpotrivă, decesul ei survenind mai târziu decât s-ar fi așteptat medicul.

Echipele de monitori consideră că acest aspect este problematic și în contradicție cu cadrul legal în vigoare (Legea nr. 254/2013). Orice deces care survine într-o instituție cum este cea a Centrului din Păstrăveni ar trebui examinat din punct de vedere medico-legal.

13. Respectarea și protecția drepturilor fundamentale

În cadrul vizitei de monitorizare, echipa a observat că cea mai mare problemă se referă la **accesul beneficiarilor la justiție**. Această problemă are o serie de cauze, după cum urmează:

- procedura depunerii și rezolvării plângerilor este eminentemente orală;
- nu există o procedură de reevaluare a internării în Centru, aceasta fiind la latitudinea Directoarei care, conform declarației acesteia, ridică problema în Consiliul Județean;
- un număr mare de beneficiari (160) sunt puși sub interdicție și au același tutore – asistentul social M – care ar trebui să exercite drepturile în numele lor și să le apere interesele;
- tutorele care ar trebui să apere interesele celor 160 de beneficiari este angajat al Centrului, deci se află într-un conflict de interese, din moment ce ar trebui să apere drepturile beneficiarilor chiar în raport cu Centrul;
- în cazul singurului beneficiar care a fost scos de sub interdicție, această procedură a fost anevoioasă și costisitoare;
- decesul care a avut loc în anul 2013 nu a fost investigat din punct de vedere medico-legal.

14. Recomandări

- Redactarea și implementarea unei proceduri privind depunerea plângerilor din partea beneficiarilor, într-un sistem în care aceste plângeri sunt luate efectiv în evidență și există registre pentru consemnarea acestora.
- Afișarea, într-un mod cât mai vizibil, a datelor de contact ale celor mai importante instituții la care beneficiarii pot apela pentru apărarea drepturilor lor.
- Redactarea și implementarea unei proceduri privind investigarea medico-legală a oricărui deces care are loc în instituție.
- Reevaluarea periodică a temeiului și legității internării beneficiarilor.